

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

І. М. Рассоха

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНИХ
(СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з навчальної дисципліни

«Культурологія»

(для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки
6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит»)

ХАРКІВ – ХНАМГ – 2009

Методичні вказівки до практичних (семінарських) занять навчальної дисципліни «Культурологія» (для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит») / Укл.: І. М. Рассоха. – Харк. нац. акад. міськ. госп-ва - Х.: ХНАМГ, 2009. – 20 с.

Укладач: канд. філос. наук І. М. Рассоха

Рецензент: канд. філос. наук Г. Г. Фесенко.

Рекомендовано кафедрою історії та культурології, протокол засідання № 1 від 27 серпня 2009 р.

Вступ

Згідно із програмою Міністерства освіти і науки України з підготовки кваліфікованих фахівців у всіх галузях народного господарства у вищих навчальних закладах є обов'язковими для вивчення предмети гуманітарного циклу. Одним з найважливіших і найцікавіших є, безумовно, культурологія – комплексна дисципліна, що розкриває сутність культури людства та знайомить з її найголовнішими надбаннями. Впровадження курсу „Культурологія” до навчальних програм вищих навчальних закладів пов'язане з необхідністю гуманізації освіти, поєднання глибоких професійних знань з опануванням великої спадщини культурних надбань людства.

Незаперечна роль культури в духовному прогресі суспільства. Майбутній спеціаліст має розуміти і уміти пояснити феномен культури, її роль в життєдіяльності людства. Знати форми і типи культур, основні досягнення в розвитку культури провідних країн світу, місце України в системі світової цивілізації, уміти оцінювати досягнення культури.

Для студентів даного напрямку підготовки курс власне культурології поєднаний також в єдину дисципліну з курсом споріднених дисциплін «*Етика*» і «*Естетика*»

Головною метою викладання матеріалу курсу «*Культурологія*» є виховання культурно розвинутого студентства, яке не мислить стереотипами, поважає свою Батьківщину, бачить Україну європейською державою, а також досконало знає потрібні цивілізованій людині етичні та естетичні норми поведінки та свідомо їх дотримується.

В умовах подальшої гуманізації навчального процесу в академії кафедра бачить пріоритетним викладання предмета в інноваційному ключі. Механізм досягнення інновацій полягає в реалізації окремих блоків: історія і практика; співвідношення історичного і логічного; основи психології, участь студентів і викладачів у наукових конференціях; діалоговий характер навчання тощо.

Методичні вказівки розроблено відповідно до діючої програми з культурології для економістів. Основними формами вивчення дисципліни «Культурологія» є лекції, практичні завдання та самостійна робота, наукова робота через участь студентів у конференціях.

Лекції охоплюють весь курс культурології, етики та естетики. Вони покликані допомогти студентам опанувати головні питання і проблеми тем, полегшити і поглибити їх вивчення за науковою історичною літературою. Лекції мають пізнавальний, цілісний характер і сприяють розвиткові історичного мислення у студентів.

Семінарські заняття є формою контролю за самостійною роботою студентів. Водночас вони дають змогу розкрити індивідуальність особистості через підготовку доповідей, розгорнутих бесід, дискусій, круглих столів, рецензування та обговорення рефератів, колоквиумів. Такі активні форми навчання допомагають студенту поглибити і творчо осмислити одержані знання.

Самостійна робота в бібліотеках, в Інтернеті дає можливість знайомства з монографіями, документами, альтернативними точками зору різних авторів на конкретні проблеми. Самостійна робота виховує у студентів самодисципліну,

почуття відповідальності, вміння орієнтуватися в розмаїтті думок і підходів, творчо осмислювати одержані знання.

Кращому засвоєнню матеріалу сприяють екскурсії по музеях Харкова, які проводять викладачі кафедри. Культпоходи до театрів знайомлять студентів з культурним життям нашого міста. Краєзнавчі подорожі, що регулярно організовуються кафедрою, сприяють неформальному збагаченню культурно-теоретичними і духовними цінностями студентів і викладачів.

Особливе місце посідають консультації, що проводяться всіма викладачами кафедри. Вони спрямовані на допомогу при підготовці до практичних занять, написанні рефератів, підготовці до іспитів.

Найкращі студенти беруть участь у наукових конференціях. Це сприяє поглибленню інтересу до наукових досліджень, вихованню і розвитку культури мови, вмінню та навичкам публічних виступів, участі в дискусіях.

Знання і навички студентів, що виховуються під час вивчення курсу «Культурологія»:

знання періодизації, концептуальних проблем історії світової культури;
володіння навичками пошуку потрібної інформації;
вміння здійснювати пізнавальні процеси;
гуманістичні ціннісні орієнтири в житті.

Таким чином, виходячи з потреби подолання переважно інформаційного типу викладання курсу культурології, кафедра прагне до максимально широкого використання методів і засобів організації навчального процесу, що забезпечують ефективне управління пізнавальною діяльністю студентів, формування у них високої культури і професіоналізму.

Рекомендована основна навчальна література

1. Чорний І. В. Культурологія. – К., 2004.
2. Кормич Л. І., Багацький В. В. Культурологія. – Х., 2004.
3. Радугин Л. В. Культурологія. – М., 2002, 2001, 1999, 1998.
4. Гуревич П. С. Культурологія. – М., 2003, 1999.
5. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / За ред. М.М.Заковича. – К., 2004.
6. Лекції з історії світової та зарубіжної культури/ За ред.. А.В.Яртіся. – Львів, 2005.
7. Лозовий В.О., Етика, Навч. посібн. К., 2002 р.
8. Доліна В.В., Єфименко О.М., Етика, К., 1992 р.
9. Левчук Л.Т., Естетика, К., 1997 р.
10. Левчук Л.Т., Онищенко О.І. Основи естетики: К., 2000 р.
11. Загорівська Г.М. та ін. Естетика: підручник для Вузів. – К., 2000.

Зміст дисципліни

Модуль 1. Культурологія (2/72 год.)

1. Культурологія як наукова дисципліна та її категорії. Сутність культури та її генеза.
2. Культура як знаково-семіотична система.
3. Соціокультурна динаміка. Діалог культур.
4. Особистість у світлі культури.
5. Художня культура. Мистецтво як естетичний феномен.
6. Модернізаційні та постмодернізаційні процеси в сучасній культурі.
7. Феномен української культури. Тенденції розвитку сучасної української культури.

Модуль 2. Етика (1/36 год.)

1. Предмет етики. Основні етичні вчення.
2. Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.
3. Етичні категорії.
4. Культура спілкування і етикет.

Модуль 3. Естетика (1/36 год.)

1. Естетика як наука та її категорії.
2. Історія естетичної думки.
3. Художня реальність в Україні і шляхи естетичного виховання економічних кадрів.

План практичних (семінарських) занять (денне навчання)

№	Зміст	Кількість годин
1	Культурологія як наукова дисципліна та її категорії. Сутність культури та її генеза	2
2	Культура як знаково-семіотична система	2
3	Соціокультурна динаміка. Діалог культур	2
4	Особистість у світлі культури	2
5	Художня культура. Мистецтво як естетичний феномен	2
6	Модернізаційні та постмодернізаційні процеси в сучасній культурі	2
7	Феномен української культури. Тенденції розвитку сучасної української культури.	2
8	Предмет етики. Основні етичні вчення.	2
9	Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.	2
10	Етичні категорії.	2
11	Культура спілкування і етикет	2
12	Естетика як наука та її категорії	2
13	Історія естетичної думки.	2
14	Художня реальність в Україні і шляхи естетичного виховання економічних кадрів.	2
	Всього	28

Практичні (семінарські) заняття (заочне навчання)

№	Зміст	Кількість годин
1	Культура як знаково-семіотична система	1
	Соціокультурна динаміка. Діалог культур	1
2	Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.	1
	Етичні категорії.	1
3	Художня реальність в Україні і шляхи естетичного виховання економічних кадрів.	2
	Всього	6

Самостійна навчальна робота студента

Самостійна робота студентів здійснюється згідно програми і комплексу навчально-методичних матеріалів з дисципліни “Культурологій” у відповідності до створених норм часу, а саме:

Самостійне опрацювання фаховою літературою — 40 годин,

вивчення джерельної бази курсу — 30 годин,

підготовка до виконання контрольних завдань — 58 годин.

3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
Модуль.1 Культурологія	30%
Модуль 2 Етика	30%
Модуль 3. Естетика (разом з етикою)	
Екзамен	40%
Всього за модулем 1	100%

План практичних (семінарських) занять

№	Зміст	Кількість годин
	Модуль 1. Культурологія.	14
1.	Семінар 1. <i>Культурологія як наукова дисципліна та її категорії. Сутність культури та її генеза.</i> 1. Культурологія як навчальна дисципліна: її філософський сенс. 2. Сутність культури та основні культурологічні парадигми. 3. Основні функції культури. 4. Генеза культури. 5. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.	2
2.	Семінар 2. <i>Культура як знаково-семіотична система.</i> 1. Інформаційно-семіотичне розуміння культури. 2. Види знаків та символів. 3. Структуралізм як методологія.	2
3.	Семінар 3. <i>Соціокультурна динаміка. Діалог культур.</i> 1. Поняття соціокультурної динаміки. Парадигми розвитку культури. 2. Культура і цивілізація. 3. Діалог культур.	2
4.	Семінар 4. <i>Особистість у світлі культури.</i> 1. Соціалізація людини як процес засвоєння культури. 2. Культура і розвиток особистості. 3. Культура і ціннісні уявлення сучасної української молоді.	2
5.	Семінар 5. <i>Художня культура. Мистецтво як естетичний феномен.</i> 1. Зміст поняття "художня культура" 2. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного. 3. Основні види мистецтва.	2
6.	Семінар 6. <i>Модернізаційні та постмодернізаційні процеси в сучасній культурі.</i> 1. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях. 2. Постмодернізм як нова парадигма соціокультурної трансформації і його характеристика.	2
7.	Семінар 7. <i>Феномен української культури. Тенденції розвитку сучасної української культури.</i> 1. Українська мова – основа культури українського народу. 2. Формування нової соціокультурної реальності та її риси. 3. Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності.	2
	Модуль 2. Етика.	8
8.	Семінар 8. <i>Предмет етики. Основні етичні вчення.</i> 1. Сутність етики. 2. Предмет етики і особливості етичних знань. 3. Основні етичні вчення.	2
9.	Семінар 9. <i>Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.</i> 1. Сучасні процеси глобалізації у культурі. 2. Основні етичні проблеми сучасності.	2
10	Семінар 10. <i>Етичні категорії.</i> 1. Добро і зло як найвищі категорії етики. 2. Сенс життя. 3. Щастя.	2
11	Семінар 11. <i>Культура спілкування і етикет.</i> 1. Культура спілкування. 2. Етикет.	2

Модуль 3. Естетика.		6
12	<p>Семінар 12. <i>Естетика як наука та її категорії.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Естетика як наука. Категорії естетики. 2. Категорії гармонія, міра та хаос. 3. Категорії прекрасне і потворне. 4. Категорії піднесене і низьке. 5. Категорії комічне і трагічне. 6. Естетичні категорії та людські емоції. 	2
13	<p>Семінар 13. <i>Історія естетичної думки.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення естетичних уявлень у давній Греції. 2. Естетика Візантії та західноєвропейського середньовіччя. 3. Естетика Відродження. 4. Естетика як самостійна наука. 	2
14	<p>Семінар 14. <i>Художня реальність в Україні і шляхи естетичного виховання економічних кадрів.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Художня реальність в Україні. 2. Шляхи естетичного виховання економічних кадрів. 	2

**Тема 1. Культурологія як наукова дисципліна та її категорії.
Сутність культури та її генеза.**

План:

1. Культурологія як навчальна дисципліна: її філософський сенс.
2. Сутність культури та основні культурологічні парадигми.
3. Основні функції культури.
4. Генеза культури.
5. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.

Опорні поняття: культура, культурологія, парадигма, циклічний розвиток культури, антропогенез, дикунство, варварство, культурна еволюція.

Питання для самоконтролю студентів:

1. Визначте основні завдання культурології.
2. Перелічіть основні культурологічні парадигми.
3. Хто такі австралопітеки?
4. Чим культурна еволюція відрізняється від біологічної?
5. В чому полягає сутність мистецтва?

Тематика рефератів:

- 1) Проблема походження людини і культури
- 2) Проблема походження мови
- 3) Співвідношення понять “культура” і “духовність”
- 4) Теорія “Трьох світів” К. Поппера.
- 5) Історія терміну “цивілізація”
- 6) Людиноподібні мавпи і людська мова.

Тема 2. Культура як знаково-семіотична система.

План:

1. Інформаційно-семіотичне розуміння культури.
2. Види знаків та символів.
3. Структуралізм як методологія.

Опорні поняття: знак, семіотика, діяльність, інформація, символ, адаптаціонізм, ідеаціонізм, артефакти, когнитивний зміст.

Запитання для самоконтролю студентів:

1. Порівняйте між собою адаптаціонізм та ідеаціонізм як різні погляди на культуру.
2. Що таке артефакти?
3. Що таке знання у культурі?
4. Що таке знак у культурі?
5. В чому сутність структуралізму?

Тематика рефератів:

- 1) *Культура австралійських аборигенів*
- 2) *Шамани*
- 3) *Первісне мистецтво Європи*
- 4) *Людські раси*
- 5) *Расизм.*

Тема 3. Соціокультурна динаміка. Діалог культур.

План:

1. Поняття соціокультурної динаміки. Парадигми розвитку культури.
2. Культура і цивілізація.
3. Діалог культур.

Опорні поняття: соціокультурна динаміка, інновація, циклічна модель культурної динаміки, еволюціонізм, цивілізація, цивілізаційний підхід, історична типологія, регіональна типологія, культурний регіон, культурна система, модель, стиль в культурі, соціокультурний світ.

Запитання для самоконтролю:

1. У чому специфіка біологічної та культурної еволюції.
2. Назвіть критерії визначення культурних епох.
3. Які фактори роблять мистецтво важливим механізмом культурної еволюції?
4. Які культурні епохи ви знаєте?
5. Опишіть основні теоретичні підходи в поділі культури на різні типи.
6. У чому полягає практична значущість досліджень в галузі типології культури?
7. Чому до сьогодні не існує єдиного погляду на проблему регіональної типологізації культури?

8. Подайте структуру регіональної типологізації культури.
9. Чому дослідження регіональних типологій культури стали особливо актуальними в другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.?

Тематика рефератів:

- 1) Єгипетські піраміди
- 2) Місто Вавілон
- 3) Махабхарата
- 4) Цинь Ши-хуанді та його поховання.
- 5) Феномен "давньогрецького чуда".

Тема 4. Особистість у світлі культури.

План:

1. Соціалізація людини як процес засвоєння культури.
2. Культура і розвиток особистості.
3. Культура і ціннісні уявлення сучасної української молоді.

Опорні поняття: постіндустріальне суспільство, футурологія, ціннісні орієнтації, мотиваційні програми, соціальна зрілість.

Запитання для самоконтролю:

1. В чому полягають особливості формування особистості в умовах постіндустріального суспільства?
2. Як Ви розумієте сутність процесу соціалізації?
3. Як співвідносяться культура особистості і культура суспільства?
4. Яке значення мають заклади культури у формуванні соціально зрілої людини?
5. Навіщо треба особисто Вам збільшувати свої культурні потреби?

Тематика рефератів:

1. Людина у пошуках смисла в концепції В. Франкла.
2. Основні аспекти сучасної державної культурної політики.
3. Честь і гідність людини в історії моралі.
4. Культура сорому і віни.

Тема 5. Художня культура. Мистецтво як естетичний феномен.

План:

1. Зміст поняття "художня культура".
2. Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного.
3. Основні види мистецтва.

ПРОСТОРОВІ (СТАТИЧНІ)	Прикладні:	Архітектура
		Декоративно-ужиткове
	Образотворчі	Живопис. Графіка. Скульптура
ЧАСОВІ (ДИНАМІЧНІ)		Художнє фото
	Мистецтво слова	Література
	Мистецтво звуку	Музика
ПРОСТОРОВО- ЧАСОВІ (СИНТЕТИЧНІ)	Мистецтво жесту	Хореографія
		Театр. Кіно. Телебачення. Відео.
		Анімація
		Естрада.
		Цирк

Опорні поняття: художня культура, мистецтво, естетика, мистецтвознавство, стиль у мистецтві, художній образ, синкретизм,

Запитання для самоконтролю:

1. У чому, на Вашу думку, полягає основна відмінність художньої культури від інших компонентів духовної культури? Які існують теорії походження мистецтва?
2. Які функції мистецтва Ви вважаєте найголовнішими і чому?
3. У чому суть і призначення художньої культури та мистецтва як естетичного відображення дійсності?
4. Охарактеризувати основні види і жанри мистецтва.
5. Визначте основні закономірності творення стилю у мистецтві.
6. Які, на Вашу думку, елементи творчого процесу піддаються вихованню?
7. Як Ви вважаєте, чому зараз прихильників кінематографу і відео значно більше, ніж прихильників театру?

Тематика рефератів:

1. Первісне мистецтво Європи.
2. Давньогрецький театр.
3. Давньогрецька скульптура.
4. Візантійська ікона.
5. Казимір Малевич та його "Чорний квадрат".
6. Творчість Сальвадора Далі.

Тема 6. Модернізаційні та постмодернізаційні процеси в сучасній культурі.

План:

1. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях.
2. Постмодернізм як нова парадигма соціокультурної трансформації і його характеристика.

Основні поняття

Абстракціонізм — художній світогляд, в якому декларується відмова від відображення фігуративів.

Абсурдизм — художній світогляд, який базується на екзистенціалістській ідеї безсенсовості людського буття.

Авангардизм — загальна назва напрямів новітньої культури з прагненням до новаторства не лише у сфері художньої мови, а передовсім у сфері прагматики (реалізація "художньої антиповедінки").

Бріколаж — нашарування несумісних у реальності подій.

Екзистенціалізм — філософський світогляд, який утверджує унікальність існування світу людської суб'єктивності.

Експресіонізм — художній світогляд, який відображає ситуацію безвихідності самотньої людини у ворожому їй світі.

Ентропія соціально-культурна — процес зниження рівня системно-ієрархічної впорядкованості, культурного комплексу будь-якого суспільства.

Концептуалізм — художній світогляд, в якому дійсність замінюється її вербалізованою концепцією.

Модернізм — загальна назва способів світобачення, які відображають стохастичну модель світу.

Неоміфологізм — спосіб осмислення травмуючої дійсності на основі принципу антропоморфності міфологічного світосприймання в природі та суспільстві.

Симулякр — ключове поняття постмодерністської естетики, яке замінило художній образ; знак відсутності дійсності, правдоподібна подоба, симуляція, що не має за собою реальності.

Сюрреалізм — художній світогляд, який абсолютизує сферу підсвідомого.

Постмодернізм — сучасний етап культурного розвитку з плюралістичною моделлю світу.

Холізм — філософія цілісності світу, людини та їх пізнання.

Хронотон — єдність просторових і часових параметрів.

Контрольні запитання

- У чому виявляється глобалізм новітньої культури?
- Якими є взаємодії природничо-наукових і гуманітарних процесів у сучасній культурі?
- Порівняйте модель світу в новій і новітній культурах.
- Яким є художній дискурс новітньої культури?
- Які види мистецтва домінують в новітній культурі?
- Чому кінематограф став найвпливовішим мистецтвом ХХ ст.?
- Якою є людина в новітній культурі?
- З чим пов'язане виникнення абстракціонізму?
- Якою постає людина в "новому романі"?
- Яким є світ і людина в сюрреалізмі?
- Чому новітня культура повертається до міфологічного бачення світу?
- Охарактеризуйте суперечності тоталітарних культур.
- Якою є концепція людини в абсурдизмі?

- Якими представлено взаємовідносини людини і світу в експресіонізмі?
- Якою є концепція героя в поп-арті і концептуалізмі?

Тематика рефератів:

- 1) Російські “передвіжнікі”.
- 2) Французькі імпресіоністи.
- 3) Стил “Модерн”.
- 4) Баухауз та конструктивізм.
- 5) Організація американської кіноіндустрії.
- 6) “Бітлз”.

**Тема 7. Феномен української культури.
Тенденції розвитку сучасної української культури.**

План:

1. Українська мова – основа культури українського народу.
2. Формування нової соціокультурної реальності та її риси.
3. Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності.

Опорні поняття: соціокультурна реальність, етнічний ренесанс, культурно збалансоване суспільство, національно-культурна ідентичність.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка перехідного періоду в українській культурі?
2. Розкрийте специфіку культурних змін в Україні в період перебудови.
3. Визначте основні риси нової соціально-культурної реальності в Україні.
4. Особливості трансформації релігії в системі культури в Україні.
5. Які показники стану національно-культурної тотожності громадян України?

Тематика рефератів:

1. Слов'янські витоки української культури.
2. Головні аспекти впливу на Україну православної культури Греції.
3. Українське козацтво як соціокультурний феномен.
4. Українське національне відродження у 19 столітті.
5. Роль Харкова у розвитку української культури.

Тема 8. Предмет етики. Основні етичні вчення.

План:

1. Сутність етики.
2. Предмет етики і особливості етичних знань.
3. Основні етичні вчення.

Опорні поняття: етика, мораль, моральність, внутрішня детермінанта, кініки, епікурейці, евідемонізм, категоричний імператив Канта, екзистенціалізм.

Запитання для самоконтролю:

1. В чому полягає різниця між етикою, мораллю та моральністю?
2. В чому полягає специфіка етичного знання?
3. Який зміст вкладали різні античні філософи у поняття “евдемонія”?
4. Чим “золоте правило моралі” відрізняється від “категоричного імперативу” Канта? Яка з моральних вимог складніша і чому?
5. Що спільного між мораллю ніцшеанців та марксистів?

Тематика рефератів:

1. Співвідношення етики і політики за вченням Арістотеля.
2. Концепція справедливості Арістотеля і сучасність.
3. Автономна мораль в етиці І. Канта.
4. Вчення І. Канта про свободу волі.
5. Етика кініків.
6. Етика Епікура.

Тема 9. Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.

План:

1. Сучасні процеси глобалізації у культурі.
2. Основні етичні проблеми сучасності.

Опорні поняття: глобалізація, глобальна проблема, ненасильствена боротьба, етизація політики, біоетика.

Запитання для самоконтролю:

1. В чому полягає докорінна відмінність нашої епохи від попередніх?
2. В чому полягають недоліки “абстрактного” і “революційного” гуманізму?
3. Яка з глобальних проблем сучасності є найбільш важливою?
4. Які нові етичні вимоги життя ставить перед сучасними політиками?
5. В чому сутність проблем біоетики?

Тематика рефератів:

1. Етноетика та універсальна макроетика.
2. Демократія і мораль.
3. Проблема толерантності в етиці.
4. Любов як *предмет* етики.

Тема 10. Етичні категорії.

План:

1. Добро і зло як найвищі категорії етики.
2. Сенс життя.
3. Щастя.

Опорні поняття: добро, зло, маніхейство, моральний вибір, сенс життя, щастя.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає різниця між уявленнями про добро і зло у маніхейців та релятивістів?
2. Що є спільного між добром і злом?
3. Чи існує абсолютне зло?
4. Дайте декілька різних визначень, що таке сенс життя.
5. Дайте декілька різних визначень щастя.

Тематика рефератів:

1. Добро і зло в культурі.
2. Анатомія людської деструктивності Е. Фромма.
3. Етика відповідальності та соціальне буття людини.
4. Людина у пошуках щастя.

Тема 11. Культура спілкування і етикет.

План:

1. Культура спілкування.
2. Етикет.

Опорні поняття: спілкування, культура спілкування, усамітнення, пряме спілкування, формальне спілкування, етикет

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення має спілкування у житті людини?
2. Чи міг бути реальний прототип у Робінзона Крузо?
3. Що таке пряме спілкування?
4. Визначте вади і переваги формального спілкування.
5. Що значить дотримуватись етикету?

Тематика рефератів:

1. Етичне вчення Конфуція.
2. Сучасний діловий етикет.
3. Куртуазний ідеал лицаря у середньвічній європейській культурі.
4. Що значить бути джентельменом?

Тема 12. Естетика як наука та її категорії.

План:

1. Естетика як наука. Категорії естетики.
2. Категорії гармонія, міра та хаос.
3. Категорії прекрасне і потворне.
4. Категорії піднесене і низьке.
5. Категорії комічне і трагічне.
6. Естетичні категорії та людські емоції.

Опорні поняття: естетика, категорії, гармонія, міра, хаос, прекрасне, потворне, комічне, трагічне.

Запитання для самоконтролю:

1. Порівняйте поняття “мистецтво”, “естетика”, “мистецтвознавство”, “естетичне”.
2. Як пов'язані поняття “міра” і “прекрасне”?
3. Чи може піднесене бути смішним?
4. Що естетичного є у фільмах жахів?
5. Яке співвідношення між поняттями “прекрасне” і “комічне”?

Тематика рефератів:

1. Прекрасне як цінність.
2. Піднесене і героїчне в житті.
3. Трагічне й жахливе.
4. Комічне і смішне.
5. М. Бахтін про народну сміхову культуру.

Тема 13. Історія естетичної думки.

План:

1. Становлення естетичних уявлень у давній Греції.
2. Естетика Візантії та західноєвропейського середньовіччя.
3. Естетика Відродження.
4. Естетика як самостійна наука.

Опорні поняття: піфагорейство, “золотий перетин”, моральний пафос, героїчний ідеал, стриманість, класицизм, романтизм.

Питання для самоконтролю:

1. В чому вбачали гармонію піфагорейці?
2. Що таке “золотий перетин”?
3. Чому в естетиці Середньовіччя на перший план вийшла категорія піднесеного?
4. В чому полягає героїчний ідеал?
5. Дайте визначення класицизму

Тематика рефератів:

1. Платон: місце мистецтва у житті суспільства
2. Суть трагедії в естетичній теорії Аристотеля.
3. Філософські основи естетики класицизму.
4. “Смак” як центральна категорія естетики І. Канта.
5. Стиль барокко.

Тема 14. Художня реальність в Україні і шляхи естетичного виховання економічних кадрів.

План:

1. Художня реальність в Україні.
2. Шляхи естетичного виховання економічних кадрів

Опорні поняття: художня реальність, соціально-художня реальність, естетичне виховання.

Запитання для самоконтролю:

1. Дайте характеристику сучасної художньої реальності в Україні.
2. Які Вам відомі шляхи естетичного виховання студентів-економістів?

Тематика рефератів:

1. Художня уява, натхнення та інтуїція у творчому процесі.
2. Митець і влада.
3. Людина “у дзеркалі” мистецтва.
4. Доля мистецтва ХХ ст.
5. Мистецтво і публіка.
6. Елітарне і масове мистецтво – культура сприйняття.
7. Культура як ключ до інтерпретації.

Самостійна робота студентів

Для оволодіння матеріалом дисципліни «Культурологія» потрібно значну увагу приділяти самостійній роботі. Самостійна робота студента є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять. Основні види самостійної роботи: вивчення додаткової літератури; підготовка до практичних (семінарських) занять; підготовка до підсумкового контролю. До самостійної роботи студентів належить і виконання тестових завдань, зокрема, студентами заочної форми навчання.

У цілому самостійна робота з навчальної дисципліни «Культурологія» спрямовується на закріплення набутих знань, основних понять, термінів, хронологію подій. Самостійна робота в бібліотеках, та Інтернеті дає можливість знайомства з монографіями, документами, альтернативними точками зору різних авторів на конкретні проблеми. Крім того, вона виховує у студентів самодисципліну, почуття відповідальності, вміння орієнтуватися в розмаїтті думок і підходів, творчо осмислювати одержані знання.

Крім того, на самостійне вивчення студентів з подальшим контролем знань віднесено повторення ними матеріалу за темою “Антична міфологія”. Як кожна сучасна європейські освічена людина, студенти мають орієнтуватися у основних міфах і символах античної міфології, а щодо основних грецьких богів знати їхні римські імена, атрибути та головні міфи про них.

**Питання для самостійного вивчення за темою
“АНТИЧНА МІФОЛОГІЯ”:**

1. Покоління давньогрецьких богів
2. Титани
3. Олімпійські боги
4. Крон
5. Зевс
6. Посейдон
7. Аїд
8. Деметра
9. Гера
10. Гестія
11. Прометей
12. Аполон
13. Артеміда
14. Афіна
15. Арес
16. Гефест
17. Гермес
18. Афродіта
19. Діоніс
20. Пан
21. Геракл
22. Персей
23. Тесей
24. Одисей
25. Ахіл
26. Троянська війна
27. Аргонавти
28. Амазонки
29. Кентаври
30. Сатири
31. Німфи
32. Музи
33. Символіка герба Харкова.

Навчальне видання

Рассоха Ігор Миколайович

«Культурологія»

Методичні вказівки до практичних (семінарських) занять
для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки
6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит»)

Редактор: М.З. Аляб'єв

Комп'ютерне верстання: Ю.П. Степась

План 2009, поз. 278М

Підп. до друку 16.12.2009	Формат 60 x 84 1/16
Друк на різнографі.	Ум. друк. арк. 1,2
Замовл. №	Тираж 50 прим.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001